

bedrijfstakpensioenfonds schoonmaak- en glazenwassersbedrijf

Rapportage Verantwoord Beleggen

Tweede halfjaar 2010

Index

- 1 Inleiding Verantwoord Beleggen
- 2 Uitsluitingsbeleid
- 3 Engagement
- 4 Corporate governance en stemmen
- 5 Bijlagen

1 Inleiding Verantwoord beleggen

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf (hierna het pensioenfonds) past sinds 2008 instrumenten van verantwoord beleggen toe bij het beheer van haar vermogen. In deze halfjaarlijkse rapportage leest u over de laatste stand van zaken met betrekking tot deze instrumenten en vindt u terug welke activiteiten er namens het pensioenfonds zijn ondernomen. Op de website van het pensioenfonds vindt u beleidsdocumenten en rapportages waarnaar in dit rapport wordt verwezen. Deze inleiding geeft een kort overzicht van de achtergrond van verantwoord beleggen.

1. Wat houdt verantwoord beleggen in?

Het pensioenfonds staat voor een goed en betaalbaar pensioen. Het pensioenfonds is van mening dat verantwoord beleggen bijdraagt aan het realiseren van een goed en betaalbaar pensioen voor huidige en toekomstige generaties. Daarom besteedt het pensioenfonds waar nodig en mogelijk binnen de fiduciaire verantwoordelijkheid aandacht aan ecologische, sociale en governance onderwerpen. Maatschappelijk verantwoord ondernemen door ondernemingen waarin belegd wordt speelt een belangrijke rol.

2. Wat zijn de uitgangspunten?

Voor het verantwoord beleggen beleid hanteert het pensioenfonds de principes van het Global Compact van de Verenigde Naties als uitgangspunt. Deze principes hebben betrekking op vier hoofdthema's:

- Mensenrechten
- Arbeidsnormen
- Milieu
- Anticorruptie

Het VN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes (zie bijlage 1). Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO). Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitvoeren.

3. Wat doet het pensioenfonds?

Voor het verantwoord beleggen beleid van pensioenfonds wordt gebruik gemaakt van drie instrumenten:

1. Uitsluiting, van producenten van controversiële wapens;
2. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen;

3. Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

De instrumenten, de gemaakte keuzes en de recente ontwikkelingen worden ieder in afzonderlijke hoofdstukken besproken.

4. Hoe legt het pensioenfonds verantwoording af?

Transparantie is onafscheidelijk verbonden aan een goed verantwoord beleggen beleid. Het pensioenfonds rapporteert daarom tweemaal per jaar over hoe zij de afgelopen periode invulling gaf aan het verantwoord beleggen beleid. Ook rapporteert het pensioenfonds over de wijze waarop instrumenten zijn ingezet op sociale, governance en milieuthema's.

Het pensioenfonds rapporteert via een verantwoord beleggen rapportage. Met behulp van een zogenoemd *vote disclosure system* geeft het pensioenfonds inzicht in haar stemgedrag. De rapportages en het systeem zijn toegankelijk via de website van het pensioenfonds. Daarnaast staan op deze website de volgende documenten:

1. Verantwoord beleggen beleid
2. Uitsluitingsbeleid ten aanzien van controversiële wapens
3. Corporate governance en stembeleid

5. Wat is de scope van deze rapportage?

Het pensioenfonds heeft het Europese beleggingsmandaat dat beheerd werd door Syntrus Achmea omgezet in beleggingen in de Syntrus Achmea Aandelenpool Europa, Syntrus Achmea Aandelenpool High Conviction Europa en de Syntrus Achmea Multi Managers pool Europa.

Het verantwoord beleggen beleid voor de Syntrus Achmea aandelenpools is gelijk aan het beleid van het pensioenfonds. Vanaf de tweede helft van 2010 zal de verantwoord beleggen rapportage voor het pensioenfonds bestaan uit een pensioenfonds specifieke rapportage voor de Amerikaanse aandelenportefeuille en beleggingen in staatsobligaties.

ties. In de Syntrus Achmea beleggingspools rapportage wordt verantwoording afgelegd voor het gevoerde beleid in de beleggingspools waarin het pensioenfonds belegt.

6. Verantwoord Beleggen in het nieuws

In de tweede helft van 2010 was er vanuit de media en andere stakeholders aandacht voor verantwoord beleggen door pensioenfondsen.

Uitgesproken VARA besteedde in december in hun uitzending aandacht aan het onderwerp controversiële wapens. Een onderzoek uitgevoerd door Profundo toonde aan dat de meeste grote pensioenfondsen nog beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij kernwapenproductie. De redactie van het televisieprogramma concludeerde dat kernwapens ook controversiële wapens zijn en dat deelnemers van pensioenfondsen hierin niet willen beleggen. Het beleid van het pensioenfonds is om kernwapens uit te sluiten. Hiermee voldoet het pensioenfonds dus aan deze maatschappelijke wens.

Ook in december kwam milieudefensie met een actie op de kwestie van het ontginnen van teerzanden door oliemaatschappijen. Dit omdat naar haar mening oliewinning uit deze gebieden slecht is voor het milieu en het landschap en het geen vorm is van duurzame energiewinning. Het is immers weer een fossiele energiebron. Milieudefensie riep deelnemers op hun pensioenfonds aan te spreken op het beleggen in teerzanden. In het kader van de verantwoord beleggen dienstverlening is oliewinning uit teerzanden al eerder geïdentificeerd als een kwestie die aandacht verdient.

Vanuit het engagementbeleid is er namens het pensioenfonds al actie ondernomen op het onderwerp teerzanden. Er is een dialoog opgestart met de ondernemingen in portefeuille die actief zijn in teerzanden. De doelstellingen van deze dialoog zijn op hoofdpunten:

- Vermindering CO2-uitstoot

- Rekening houden met lokale gemeenschappen
- Bijdragen aan duurzame ontwikkeling in de regio

Voor de dialoog over dit thema is 2,5 jaar uitgetrokken.

Ten slotte, de Nederlandse Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) heeft, in samenwerking met onderzoeksbureau Profundo, de vierde editie van de Benchmark Verantwoord Beleggen door pensioenfondsen in Nederland gepubliceerd. Bedrijfstakpensioenfondsen en beroepspensioenfondsen behaalden betere resultaten dan ondernemingspensioenfondsen. Ook gaat de volgende regel op. Hoe groter het pensioenfonds des te beter de prestaties. In deze benchmark kon 83% van de pensioenfondsen aantonen dat zij een verantwoord beleggingsbeleid hebben. Dit is een stijging ten opzichte van de 73% van vorig jaar. Een belangrijke wijziging in de methodologie was het wegeven van de scores op basis van de werkelijke asset allocatie van het pensioenfonds.

Naar onze mening worden hierdoor pensioenfondsen die minder in aandelen beleggen benadeeld. Voor aandelen geldt namelijk dat daar het instrumentarium voor verantwoord beleggen het meest ver is ontwikkeld. Syntrus Achmea houdt de ontwikkelingen van nieuwe instrumenten op andere beleggingscategorieën kritisch in de gaten en zal deze instrumenten, mits van goede kwaliteit en goed geprijsd, aanbieden aan het pensioenfonds.

In het vorige onderzoek werd het pensioenfonds 17de uit een groep van 52 onderzochte pensioenfondsen. Dit jaar werd het pensioenfonds 8ste, waarbij er nu 60 pensioenfondsen zijn onderzocht. Een mooie stijging.

Het volledige rapport is te vinden op <http://www.vbdo.nl/files/download/568/VBDO%20benchmark%20pensioenfondsen%202010%20DEF1.pdf>

2 Uitsluitingsbeleid

Er kunnen zijn verschillende redenen waarom een pensioenfonds er voor kiest om niet te beleggen in bepaalde ondernemingen. Zo kan het pensioenfonds ervoor kiezen om niet te willen beleggen in ondernemingen die ongewenst gedrag vertonen of ondernemingen die bepaalde producten produceren.

Wanneer een onderneming betrokken is bij een controversieel product, veelal een kernactiviteit van de onderneming, is het niet reëel de onderneming over te halen een heel ander product te produceren. In dat geval hanteert het pensioenfonds een uitsluitingsbeleid. Het uitsluitingsbeleid van het pensioenfonds richt zich op één enkel product, namelijk controversiële wapens.

1. Wat zijn controversiële wapens?

Voor het pensioenfonds zijn wapens controversieel wanneer deze wapens onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. In de praktijk gaat het om de volgende typen wapens:

1. Nucleaire wapens
2. Biologische wapens
3. Chemische wapens
4. Antipersoonsmijnen
5. Clusterbommen

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt het pensioenfonds aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Het volledige uitsluitingsbeleid kunt u terugvinden op de website van het pensioenfonds.

2. Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

Namens het pensioenfonds belegt Syntrus Achmea direct in Noord-Amerika. Het uitsluitingsbeleid is van toepassing op deze beleggingen.

Het onafhankelijke Zweedse onderzoeksbureau Ethix stelt ieder halfjaar vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele belegbaar universum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid vaststelt is dat reden tot uitsluiting.

3. Veranderingen in de uitsluitingslijst

Bij de laatste toetsing van het belegbaar universum is er voor één onderneming vastgesteld dat deze op basis van de gehanteerde criteria niet meer betrokken is bij de productie van controversiële wapens.

4. Effecten voor portefeuille?

De onderneming is van de uitsluitingslijst verwijderd en behoort weer tot het universum van belegbare namen.

3 Rapportage Engagement

Een onderneming is gericht op het maken van winst. Het streven naar maximale winst kan op bepaalde momenten op gespannen voet staan met internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, zoals het VN Global Compact. Onverantwoord gedrag vormt echter een risico voor winstmaximalisatie op de lange termijn. Het is daarom in het belang van de onderneming en al haar belanghebbenden dat richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden gerespecteerd. Daarom gaat het pensioenfonds de dialoog aan met ondernemingen. Het doel van deze dialoog is het duidelijk stellen van kaders, het ontwikkelen van kennis bij ondernemingen en het definiëren van 'good practices'. Op deze manier draagt het pensioenfonds bij aan het bewaken van het juiste evenwicht en beschermt het haar belangen.

1. Het pensioenfonds en de dialoog

Engagement is het aangaan van de dialoog met ondernemingen. Het is het centrale middel in het beleid van het pensioenfonds. Met het aangaan van de dialoog wil het pensioenfonds het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren en tegelijkertijd aandeelhouderswaarde vergroten. De dialoog kan diverse manieren gevoerd worden:

1. Proactief: een onderneming wordt aangesproken op de (neven)effecten van haar bedrijfsprocessen;
2. reactief; een onderneming wordt aangesproken op ongewenste activiteiten en gedragingen;
3. ter bevordering van een algemene standaard op bijvoorbeeld sectorniveau.

2. De minimale uitgangspunten

De beginselen van het VN Global Compact vormen een minimaal uitgangspunt voor verantwoord ondernemen. Structurele schendingen van het VN Global Compact hebben nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Dergelijke zware schendingen staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (NGO's) en de media. Naast de lokale gemeenschappen of het milieu schaden zij de reputatie van de ondernemingen. Voor aandeelhouders heeft dit negatieve effecten. Daarbij kunnen schendingen leiden tot rechtszaken, die boetes of het uitbetalen van schadeclaims door de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die ook de belangen van aandeelhouders kunnen schaden.

Ondernemingen dienen te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van de beginselen van het VN Global Compact. Mochten zij zich daaraan wel schuldig maken, dan is het noodzakelijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat de schendingen in de

toekomst opnieuw zullen optreden. Dit zijn belangrijke aandachtspunten bij het voeren van een dialoog.

Daarnaast kan ook de dialoog worden aangegaan over onderwerpen die gerelateerd zijn aan maatschappelijk verantwoord ondernemen, de rapportage daarvan en corporate governance gerelateerde onderwerpen. Dit met het doel de kansen en risico's van een onderneming beter in kaart te krijgen en met als doel aandeelhouderswaarde op de lange termijn te creëren.

3. Het engagementproces

Om goed geïnformeerd en gedegen een dialoog te voeren worden er namens het pensioenfonds themaonderzoeken uitgevoerd. Ieder jaar bepaalt Syntrus Achmea in samenwerking met de pensioenfondsen welke twee thema's centraal staan in het engagementtraject. Op basis van onderstaande thema's zijn in het recente verleden dialogen met ondernemingen gestart:

1. Gedwongen arbeid in de keten
2. Energie en basismaterialen in controversiële regimes
3. Waterbeheer bij voeding- dranken- en tabaksondernemingen
4. Global Compact schendingen arbeidsomstandigheden (o.a. kinderarbeid)
5. Tevredenheid en gezondheid van werknemers
6. Global Compact milieuschendingen

Anders dan bij het instrument uitsluiting waarbij het pensioenfonds op voorhand niet belegt in ondernemingen geldt voor engagement dat het pensioenfonds wel belegt in ondernemingen die ter discussie staan. Een aandeelhouder heeft hier de mogelijkheid om het management aan te sporen het beleid of activiteiten te wijzigen.

In tabel 1 en 2 wordt een overzicht gegeven van ondernemingen in de portefeuille van het pensioenfonds waarmee de afgelopen periode de dialoog is gevoerd.

Robeco voert namens het pensioenfonds en Syntrus Achmea de dialoog met ondernemingen. Robeco rapporteert elk halfjaar over voortgang van de engagementtrajecten.

4. Engagement namens het pensioenfonds

In het tweede halfjaar is er een nieuw themaonderzoek gestart rond de beginselen van het VN Global Compact die gaan over omkoping en corruptie. In het eerste kwartaal van 2011 worden definitieve engagementdoelstellingen vastgesteld. Hierna zal Robeco met geïdentificeerde ondernemingen een dialoog aangaan. Naast engagement op dit thema sluit het pensioenfonds zich ook aan bij een engagement rond biodiversiteit.

Global Compact schendingen corruptie

Bedrijven die hier bijzonder kwetsbaar voor zijn, zijn geïdentificeerd. Het gaat veelal om bedrijven met activiteiten in landen met regimes zonder een effectief anticorruptiebeleid. Maar ook bedrijven die recent negatief in het nieuws zijn gekomen naar aanleiding van corruptie of omkoping zijn geselecteerd.

Robeco, Syntrus Achmea Vermogensbeheer en het pensioenfonds willen de prestaties van deze ondernemingen op het gebied van anticorruptie praktijken verbeteren. In het onderzoek zijn de schendingen van 15 ondernemingen uit de sectoren defensie, auto's, telecommunicatie, levensverzekeringen, olie & gas, mijnen en metalen en toerisme uitgebreid onderzocht. Begin 2011 zal er op basis van het onderzoek de definitieve doelstellingen die wij met de individuele ondernemingen willen bereiken vaststellen en de dialoog met de ondernemingen aanvangen om deze doelstellingen te bereiken.

Biodiversiteit en de farmaceutische industrie

In het derde kwartaal van 2010 heeft Robeco onderzoek laten doen naar de mate waarin de wereldwijde farmaceutische sector afhankelijk is van biodiversiteit. De farmaciesector is afhankelijk van, maar heeft ook invloed op biodiversiteit en ecosysteemdiensten.

De 25 best verkopende medicijnen ter wereld zijn ofwel natuurproducten of afgeleid van natuurproducten. Samen zijn zij goed voor 42% van de omzet van de wereldwijde farmaciesector. Natuurproducten blijven een belangrijke rol

spelen in de ontdekking van mogelijkheden voor de ontwikkeling van medicijnen.

De farmaceutische ondernemingen die in het onderzoek zijn meegenomen zijn Bayer, Pfizer, Bristol-Myers Squibb, AstraZeneca, GlaxoSmithKline, Novo Nordisk, Novartis, sanofi-aventis, Johnson & Johnson en Roche. De ondernemingen blijken vooral te zijn gericht op hun invloed op de biodiversiteit en niet zo zeer op hun afhankelijkheid van biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Bij de beoordeling van risico's houden de ondernemingen nauwelijks rekening met de afhankelijkheid van biodiversiteit en ecosysteemdiensten in de toeleveringsketen. In het algemeen zijn de risicobeoordelingen op orde voor onderwerpen zoals water, invloed op productniveau en invloed op locatieniveau, maar er was weinig bewijs dat bij de beoordeling van risico's voor de toeleveringsketen ook rekening werd gehouden met de afhankelijkheid van ecosysteemdiensten. Begin 2011 zal Robeco met de genoemde ondernemingen de dialoog starten over deze onderwerpen.

Engagementthema's 2011

In het tweede halfjaar van 2010 zijn de engagementthema's voor 2011 vastgesteld: Global compact schendingen mensenrechten en eco-efficiëntie. Global Compact schendingen mensenrechten is een terugkerend thema. Nieuwe ontwikkelingen en inzichten hebben geleid tot de keuze extra inspanningen te leveren op dit thema. Het pensioenfonds kiest hiermee niet voor kwantiteit maar voor kwaliteit van de dialoog.

5. Collectief engagement

Waar mogelijk en gewenst is Syntrus Achmea mede namens het pensioenfonds ook betrokken bij andere vormen van engagement. Met andere beleggers worden dan bijvoorbeeld de krachten gebundeld voor een collectief engagement. Deze dialogen zijn vaker gericht op sectoren, bepaalde onderwerpen (bijvoorbeeld CO₂-uitstoot) of overheden en andere regelgevende instanties. Het gaat daarbij om de volgende initiatieven:

1. Anticorruptie initiatief
2. CEO Water Mandate
3. Carbon Disclosure project
4. VN Global Compact

De verschillende initiatieven en ondernomen acties worden hierna kort toegelicht.

Anticorruptie initiatief

Omkoop en corruptie zijn onverenigbaar met een goede corporate governance en schadelijk voor de creatie van waarde op de lange termijn. Daarom verwachten we van ondernemingen waarin we investeren robuuste programma's om corruptie in hun onderneming en keten te beheersen. Daarnaast verwachten wij dat inspanningen worden afgemeten tegen gerespecteerde internationale normen. Het ontbreken van een dergelijk programma of het niet beheersen van corruptierisico's levert potentiële financiële, operationele en reputatierisico's op.

In het voorjaar van 2010 zijn binnen een collectief engagement 21 grote ondernemingen uit sectoren met een verhoogd risico op omkoop en corruptie gevraagd hun omkoop en corruptiemaatregelen openbaar te maken. De ondernemingen zijn gevraagd om uit te leggen of hun anticorruptie systemen voldoen aan internationale kaders opgesteld door het International Corporate Governance Network (ICGN) en het VN Global Compact.

Na het verzenden van de initiële oproep en twee follow-up brieven zijn er reacties ontvangen van 11 van de 21 ondernemingen opgenomen in dit engagement. Een werkgroep bestaande uit PRI ondertekenaars zal in een later stadium inhoudelijk ingaan op de ontvangen reacties.

CEO Water Mandate

Het CEO Water Mandate bestaat uit een aantal richtlijnen voor de wijze waarop ondernemingen met het thema "water" kunnen omgaan. Het is een initiatief onder de paraplu van het VN Global Compact. Het CEO Water Mandate daagt ondernemingen uit een goed beleid te ontwikkelen voor hun omgang met water. Het initiatief draagt een aantal handvatten aan waaraan dit beleid kan voldoen. Over dit waterbeleid en over de voortgang in de uitvoering daarvan zullen de ondernemingen die zich bij dit initiatief aansluiten, moeten rapporteren.

Nadat in juli 2010 brieven ter herinnering van de oproep zijn verzonden, zijn aan het eind van het derde kwartaal de eerste resultaten bekend gemaakt. Van de 100 ondernemingen die aangeschreven zijn er 21 bedrijven die het CEO Water mandaat hebben ondertekend. Daarmee komt het totaal van

ondernemingen dat het CEO Water mandaat heeft ondertekend op 72. Van de aangeschreven ondernemingen tonen 19 ondernemingen de bereidheid voor verdere beoordeling van het verzoek voor de goedkeuring van het initiatief.

Carbon Disclosure Project

Gegevens over klimaatverandering vormen in toenemende mate een belangrijk element bij besluitvorming over investeringen. Betrouwbare, bruikbare en vergelijkbare klimaatgegevens spelen hierbij een essentiële rol. Syntrus Achmea hecht hierom belang aan het Carbon Disclosure Project (CDP). Dit project stuurt jaarlijks een vragenlijst uit naar ondernemingen waarin wordt gevraagd naar relevante informatie over de uitstoot van broeikasgassen, de voorbereiding op klimaatverandering, en corporate governance en de strategie om te reageren op klimaatproblematiek.

Gecoördineerd vanuit de PRI ondersteunen investeerders jaarlijks via een collectief engagement de vragenlijst van het Carbon Disclosure Project. Hierbij wordt de vragenlijst extra onder de aandacht gebracht bij alle aangeschreven ondernemingen en benadrukken de investeerders het belang van betrouwbare gegevens voor het beleggingsproces. Op basis van de beschikbare gegevens stelt het Carbon Disclosure Project de Carbon Disclosure Leadership Index samen. Voor de vragenlijst van 2010 heeft Syntrus Achmea ook deelgenomen aan een follow-up op het eerste verzoek. Hierbij zijn ondernemingen waarvan de Carbon Disclosure Leadership Index score in het laagste kwartiel zat aangeemoedigd een extra inzet te leveren zodat de score goed hun inspanningen weergeeft.

CDP Water Disclosure Project

In navolging van het CDP Carbon Disclosure project is het doel van het CDP Water disclosure project het verzamelen van objectieve en door investeerders bruikbare data gerelateerd aan water. In 2010 zijn door 137 institutionele beleggers, met 16 biljoen dollar aan vermogen onder beheer, CDP Water Disclosure vragenlijsten verzonden aan 302 van 's werelds grootste bedrijven wereldwijd in sectoren die waterintensief zijn of worden blootgesteld aan watergerelateerde uitdagingen. Het aantal aangeschreven ondernemingen zal begin 2011 uitgebreid worden. Eerste resultaten van dit engagement worden pas halverwege 2011 verwacht.

Rapportageverplichting VN Global Compact

Het VN Global Compact biedt ondernemingen een kader voor maatschappelijk verantwoord ondernemen. Ondernemingen kunnen zich vrijwillig bij het VN Global Compact aansluiten. Ze kiezen er dan voor zich openbaar te committeren aan de tien principes van het Compact (zie bijlage 1).

Door deelname committeert de onderneming zich aan het in gang zetten van veranderingen in de bedrijfsvoering. Zo gaan het VN Global Compact en de tien principes onderdeel uitmaken van het beleid, de strategie, de cultuur en de dagelijkse praktijk van de onderneming. Verder laat de onderneming in haar publicaties (jaarverslag, duurzaamheidsverslag of de website) zien welke voortgang zij op het VN Global Compact en de principes boekt. Tevens dient de onderneming het VN Global Compact in publieke uitingen te steunen.

In de praktijk blijkt dat ondernemingen die aan het VN Global Compact deelnemen dit op zeer verschillende wijze doen. De ene onderneming neemt haar deelname zeer serieus en voldoet aan alle afspraken, terwijl de andere onderneming minder aandacht besteedt aan het uitvoeren van de principes. Deze laatste groep kan de geloofwaardigheid van het VN Global Compact ondermijnen. Door middel van een collectief engagement zetten institutionele beleggers

zich in, om ondernemingen aan te sporen zo snel mogelijk te voldoen aan de principes van het VN Global Compact en de bijbehorende rapportageverplichtingen. Door samen te werken met andere institutionele beleggers wordt er extra druk uit geoefend op de ondernemingen om op deze manier bij te dragen aan het succes van het VN Global Compact.

Dit is een continu lopend engagement, voor de tweede helft van 2010 zijn hier geen bijzondere ontwikkelingen te melden.

6. Belangenbehartiging

Om de belangen van het pensioenfonds beter te vertegenwoordigen neemt Syntrus Achmea, naast de collectieve engagementactiviteiten, actief deel aan samenwerkingsverbanden van institutionele beleggers op het gebied van Corporate governance, Eumedion en het International Corporate Governance Network. Daarnaast heeft Syntrus Achmea zich verbonden aan de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties. Hierin committeren institutionele beleggers zich aan het stimuleren van verantwoord beleggen, zowel intern als extern. Ook heeft Syntrus Achmea Vermogensbeheer zich verbonden aan het eerder genoemde Carbon Disclosure Project.

Tabel 1 Gevoerde dialogen op basis van themaonderzoek.

Bron: Robeco Verantwoord Beleggen H2 2010 rapport.

Onderneming	Thema
Abercrombie & Fitch	Waterbeheer bij textielgerelateerde ondernemingen
Altria	Waterbeheer bij voeding- dranken- en tabaksondernemingen
Apple	Gedwongen arbeid in de keten
Berkshire Hathaway	Global Compact schendingen Arbeidsomstandigheden
Best Buy Co	Gedwongen arbeid in de keten
Bristol-Myers Squibb	Dierproeven
Chevron	Investeringsrisico's in verband met Canadese Teerzanden De sector Energie en Basismaterialen in controversiële regimes Global Compact schendingen Mensenrechten Global Compact schendingen Arbeidsomstandigheden
Coca-Cola	Global Compact schendingen Arbeidsomstandigheden
ConocoPhillips	De sector Energie en Basismaterialen in controversiële regimes
FirstEnergy	CO ₂ -prestaties van nutsbedrijven
Freeport-McMoRan Copper & Gold, Inc.	De sector Energie en Basismaterialen in controversiële regimes
General Mills	Waterbeheer bij voeding- dranken- en tabaksondernemingen
Kraft Foods	Waterbeheer bij voeding- dranken- en tabaksondernemingen
Marathon Oil	Investeringsrisico's in verband met Canadese Teerzanden
The TJX Cos.	Waterbeheer bij textielgerelateerde ondernemingen
Wal-Mart Stores	Global Compact schendingen Arbeidsomstandigheden

Tabel 2 Collectief gevoerde dialogen.

Bron: Robeco Verantwoord Beleggen H2 2010 rapport.

Anticorruptie

AT&T Dominion

CEO Water Mandate

General Mills Pfizer

Carbon Disclosure Project

Allegheny Energy	McDonald's Corp.	Tyco Electronics Ltd.
Apache	Norfolk Southern	Union Pacific
Archer Daniels Midland	Occidental Petroleum Corp.	UnitedHealth Group, Inc.
Avery Dennison	Oracle Corp.	Verizon Communications, Inc.
Constellation Energy Group	Schlumberger	Viacom, Inc.
Eastman Chemical	The AES Corporation	
Mattel, Inc.	The Home Depot, Inc.	

VN Global Compact

Aetna	Apple	Pfizer
American Express	Dell	
Amgen	eBay	

4 Corporate governance en stemmen

Corporate governance wordt vaak vertaald met goed ondernemingsbestuur. Het heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende organen van de onderneming zoals de raad van bestuur, de raad van commissarissen, aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. Pensioenfondsbeleggers onder andere in beursgenoteerde ondernemingen en zijn daardoor ook aandeelhouder. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan het pensioenfonds invloed uitoefenen op de onderneming. Het gaat hierbij om het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en in sommige gevallen zich ook uitspreken over het beloningsbeleid. Het pensioenfonds doet dit onder andere door deel te nemen aan de besluitvorming op de aandeelhoudersvergadering (stemmen).

1. Het pensioenfonds als actief aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals pensioenfondsbeleggers een beleid moeten hebben over het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin zij beleggen. Daarbij wordt van de institutionele belegger gevraagd om minstens eenmaal per jaar aan te geven hoe hij invulling geeft aan het stembeleid.

Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen. In bijlage 2 vindt u de volledige tekst van de relevante bepalingen voor institutionele beleggers van de Nederlandse Corporate Governance code.

Het pensioenfonds voldoet aan de bepalingen van de Corporate Governance code. Op de website van het pensioenfonds zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid
2. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen jaar
3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering

2. Stemgedrag pensioenfonds

De meeste aandeelhoudersvergaderingen worden in het tweede kwartaal gehouden. De tweede helft van het jaar is relatief rustig. Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf stemde de tweede helft van 2010 in totaal op 43 vergaderingen. De aandeelhoudersvergaderingen vonden plaats in de Verenigde Staten. Het pensioenfonds kan niet bij alle aandeelhoudersvergaderingen aanwezig zijn en maakt daarom gebruik van 'stemmen op afstand'.

Het pensioenfonds maakt bij het uitoefenen van stemrecht gebruik van stemanalyses en stemadviezen van Institutional Shareholder Services (ISS). Dit betekent niet dat het pensioenfonds altijd met het management van de onderneming mee stemt. In 2010 werd in ongeveer 11% van alle agendapunten tegen het management gestemd. Het ging hier vooral om de benoeming van bestuurders van ondernemingen (niet onafhankelijk waar dit wel geëist of gewenst is) en beloningstructuren (excessief, onvoldoende toegelicht of niet transparant genoeg). Op aandeelhoudersresoluties over milieu, sociale en governance kwesties werd ook relatief vaak (meer dan de helft van de gevallen) tegen management gestemd.

Op de website van het pensioenfonds vindt u hoe het pensioenfonds per aandeelhoudersvergadering stemde.

3. Corporate governance ontwikkelingen

Het belangrijkste nieuws op het gebied van corporate governance in het tweede halfjaar voor de Nederlandse institutionele belegger, waren de bevindingen van de monitoring commissie van de Nederlandse corporate governance code (commissie Streppel).

De bevindingen van de commissie in het kort zijn als volgt:

- Naleving bij grote pensioenfondsbeleggers (top 8) is hoog, namelijk 88%. Voor alle institutionele beleggers is dit ongeveer 60%. De commissie is van mening dat naleving 100% moet zijn en spoort kleine en middelgrote pensioenfondsbeleggers aan om zicht te conformeren aan de code (dat wil zeggen, óf toepassen, óf uitleggen).
- Best practice bepaling IV.4.5 bepaalt dat de aandeelhouder stemt naar eigen inzicht. Momenteel wordt in grote mate gebruik gemaakt van het advies van externe stembureaus (slechts twee spelers). Men wijkt weinig af van het stemadvies. De commissie wil hier nader onderzoek naar doen.

- Doordat de stemketen lang is en niet transparant, hebben institutionele beleggers onvoldoende inzicht in de juistheid van de uitvoering van hun stemvolmacht. De commissie spoort de belegger aan inzicht te verwerven in de uitvoering van het stembeleid. Ook hier is nader onderzoek nodig.

Het volledige rapport is te vinden op

http://www.commissiecorporategovernance.nl/rapport_2010.

Wij onderschrijven op hoofdlijnen de bevindingen van de commissie. Wij maken echter de volgende kanttekeningen:

- Alle aandelenpools van Syntrus Achmea en het pensioenfonds voldoen aan de code.
- Afwijken van het advies van ISS en dus ons eigen stembeleid is geen doel op zich. Wel zien wij ook dat ondanks een duidelijk stembeleid, er voor een groot aantal vergaderpunten een grijs gebied overblijft. De inschatting van de analisten van het stembureau is hierbij dus zeer van belang en dat maakt de invloed van deze partijen groot. Wij kijken dan ook elk stemadvies handmatig na.

Bijlage 1

Uitgangspunten van de Global Compact van de Verenigde Naties

Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

- 1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en
- 2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

- 3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;
- 4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;
- 5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en
- 6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

- 7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;
- 8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en
- 9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

- 10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

Bijlage 2

Bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code

IV.4 Verantwoordelijkheid institutionele beleggers

Verantwoordelijkheid van institutionele beleggers

Principe Institutionele beleggers handelen primair in het belang van hun achterliggende begunstigen of beleggers en hebben een verantwoordelijkheid jegens hun achterliggende begunstigen of beleggers en de vennootschappen waarin zij beleggen om op zorgvuldige en transparante wijze te beoordelen of zij gebruik willen maken van hun rechten als aandeelhouder van beursvennootschappen.

Best practice bepalingen

- IV.4.1 Institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders) publiceren jaarlijks in ieder geval op hun website hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.
- IV.4.2 Institutionele beleggers doen jaarlijks op hun website en/of in hun jaarverslag verslag van de uitvoering van hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht in het betreffende boekjaar.
- IV.4.3 Institutionele beleggers brengen tenminste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouders hebben gestemd op de algemene vergaderingen van aandeelhouders.

Verantwoordelijkheid van aandeelhouders

Principe Aandeelhouders gedragen zich ten opzichte van de vennootschap, haar organen en hun medeaandeelhouders naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid. Hieronder valt de bereidheid om een dialoog met de vennootschap en medeaandeelhouders aan te gaan.

Best practice bepaling

- IV.4.4. Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer een of meer aandeelhouders het voornemen heeft de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). Dit geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De betreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd in de zin van best practice bepaling II.1.9.
- IV.4.5. Een aandeelhouder stemt naar zijn eigen inzicht. Van een aandeelhouder die gebruikt maakt van stemadviezen van derden wordt verwacht dat hij zich een eigen oordeel vormt over het stembeleid van deze stemadviseur en de door deze verstrekte stemadviezen.
- IV5.5. Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsten, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij indien nodig vragen hierover.